

Rukevník východní – zelený vetřelec

Petr Lelek (text a foto)

Rád bych Vás seznámil s jedním nepůvodním rostlinným druhem, který nepozorovaně postupuje krajinou a může se stát podobnou pohromou jakou jsou křídlatky, netýkavka žláznatá, bolševník velkolepý a další „vetřelci“.

Je jím žlutě kvetoucí brukvovitá rostlina rukevník východní (*Bunias orientalis* L.).

Jedná se o dvouletou až víceletou bylinu s lodyhou vysokou 50 až 120 cm, která se v horní části větví a je porostlá přisedlými bradavkovitými a krátce stopkatými červenavými žlázkami. Jinak je rukevník lysý nebo s jednoduchými chlupy. Přízemní a lodyžní listy jsou podlouhlé, lyrovité nebo kracovité, nepravidelně peřenolaločné až peřenodílné, náhle v řapík stažené. Kvete v květnu a červnu bohatým hroznovitým květenstvím s květy majícími citronově žluté korunní lístky. Pro identifikaci jsou důležité plody – ty jsou šikmo a nesouměrně vejčité, 5 až 10 mm dlouhé, znenáhla zúžené v šikmý, silný a asi 1 mm dlouhý zobánek. Plodní stopky jsou 10 až 16 mm dlouhé, přímo odstálé.

Za původní oblast výskytu je považována Arménská vysočina. Na území dnešní České republiky byl rukevník poprvé zaznamenán v Jindřichově Hradci v roce 1856. Jeho šíření je spojováno s možným převozem sena pro koně ruských vojáků nebo s pozdějším dovozem sovětského obilí. Šíření je spojeno s dopravou – jeho výskyt je největší kolem silnic a železničních tratí.

To odpovídá i výskytu rukevníku na Odersku. Já jsem si jej nejdříve všiml po roce 2000 u silniční křižovatky mezi průmyslovým areálem firmy Semperflex – Optimit s. r. o. v Odrách a bývalou pilou. Poněvadž rukevník východní připomíná řepku olejkou a jeho doba květu se s řepkou částečně překrývá (řepka kvete dříve), uniká pozornosti. Na první pohled se podobá i hořčici nebo barborce obecné.

Na všech lokalitách se rukevník šíří podobně – objeví se první rostlina, která vykvete, vysemení se a postupně obsadí celou lokalitu. Evidentně mu kosení ani mulčování nevádí, pokud se provede až po odkvětu a po nasazení plodů. Proto mu například dosavadní mulčování silničních příkop vyhovuje – ty se mulčují až v pozdějším létě, kdy se již rukevník bez problému vysemení. K tlumení jeho výskytu se doporučuje dvojí kosení, přičemž první kosení musí proběhnout před nasazením plodů (nejlépe by bylo nemožnit mu ani vykvést).

Po zjištění výskytu rukevníku kolem silniční křižovatky za Odrami jsem si začal všimnout jeho výskytu i jinde v okolí. Další lokalitu jsem objevil u železničního přejezdu za průmyslovým areálem firmy Semperflex - Optimit v Odrách a v Suchdole nad Odrou u sila a téměř souvislý výskyt jsem zjistil v CHKO Poodří okolo železničního mostu přes řeku Odru mezi Mankovicemi a Jeseníkem n. O. Na Odersku se rozšiřuje kolem hlavních silnic do vyšších poloh – např. jej můžete spatřit v údolí potoku Suchá u křižovatky hlavní silnice vedoucí na Potštát a silnice odbočující na Spálov.

Rukevník východní je rozporuplnou rostlinou. Jeho nepůvodnost a nekontrolované šíření krajinou je velkým nebezpečím pro domácí druhy rostliny a ekosystémy. To si začínají uvědomovat státní orgány, a tak byl rukevník východní například zařazen do seznamu rostlin, z nichž není možno získávat biomasu podporovanou státem (viz příloha č. 4 vyhlášky Ministerstva průmyslu a obchodu č. 477/2012 Sb., o stanovení druhů a parametrů podporovaných obnovitelných zdrojů pro výrobu elektřiny, tepla nebo biometanu a o stanovení a uchovávání dokumentů).

Na druhou stranu není problém si přes internet objednat semena rukevníku k jeho pěstování. A proč se k pěstování nabízí? Rukevník je údajně v místech původního

výskytu používán jako zelenina (např. mladé listy na salát) i jako léčivá rostlina pro vysoký obsah vitamínu C. Byl využíván jako krmivo pro dobytek a je medonosnou rostlinou.

Naučte se tuto rostlinu v přírodě rozeznávat a všímejte si jeho postupu krajinou.

Státní orgány na úseku ochrany přírody budou muset oslovit vlastníky nebo správce pozemků zasažených výskytem rukevniku východního, aby jeho výskyt omezili vhodnou údržbou těchto pozemků.

Použité prameny: *Internetové stránky jako např. <http://botany.cz/cs/bunias-orientalis/>*